

УДК 65.012+64

Шашман А. М.

аспірант

НДІ «Укргропромпродуктивність»

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ

Проведено аналіз соціально-економічного механізму формування інфраструктури сільських населених пунктів Донецького регіону. Здійснено подальший розвиток теоретичних, методологічних і практичних положень проблеми ефективного формування і розвитку інфраструктури села.

Ключові слова: інфраструктура села, соціальна інфраструктура, сільські населені пункти, економічний аналіз.

Постановка проблеми. Інфраструктура села в ринковому середовищі являє собою сукупність соціальних і економічних умов, що забезпечують розвиток всього виробничого процесу.

На теперішній час рівень забезпеченості сільського господарства об'єктами соціальної, виробничої та ринкової інфраструктури залишається вкрай низьким, що призводить до деградації українського села, і, як наслідок, до порушення і спаду відтворювальних процесів в АПК. Тому формування і розвиток інфраструктури стає обов'язковою умовою ефективної взаємодії суб'єктів основного і допоміжного виробництва, що сприяє створенню спільних передумов росту і розвитку сільськогосподарського виробництва.

Проблеми розвитку інфраструктури та її впливу на виробництво займають значне місце в роботах західних та світових вчених-економістів. Перші згадки по даній темі зустрічаються в роботах А. Маршала, А. Сміта, Дж. Кейнса, А. Маслоу та ін.

В економічній літературі, вивчення та дослідження питань відтворення і підвищення ефективності функціонування інфраструктури привертає увагу багатьох науковців. Так, проблеми розвитку соціальної та виробничої інфраструктури досліджувались і висвітлені у роботах вітчизняних вчених: Покропивний С. Ф., Тарасюк Г. М., Шваб Л. І., Решетняк Т. І., Белов М. А., Павленко І. А. та інші. Проте питання формування інфраструктури сільських населених пунктів в умовах ринкової трансформації економіки, і особливо впливу інфраструктури на зростання виробництва у вітчизняній практиці, в недостатній мірі вивчені з теоретичних позицій і недостатньо, на наш погляд, використовуються в практичній діяльності. Тому важливість, актуальність та практична значимість розробки пропозицій, які б сприяли вирішенню проблем формування об'єктів інфраструктури сільських населених пунктів, з урахуванням специфіки Донецького регіону й зумовили вибір теми статті.

Об'єкт дослідження – інфраструктура сільських населених пунктів Донецького регіону.

Предметом дослідження є механізми формування сталої інфраструктури села.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та методичне забезпечення щодо удосконалення соціально-економічного механізму формування інфраструктури сільських населених пунктів.

Наукова новизна одержаних результатів: здійснено подальший розвиток теоретичних, методологічних і практичних положень проблеми ефективного формування і розвитку інфраструктури села.

Соціальна інфраструктура села – частина загальної інфраструктури, сукупність галузей, що забезпечують задоволення життєвих потреб людини, та поділяється на дві галузі: соціально-побутова (служба побуту, пасажирський транспорт і зв'язок, торгівля і ресторанне господарство, житло комунальне господарство) та соціально-культурна (культура та мистецтво, освіта, фізкультура, спорт, туризм і відпочинок, охорона здоров'я та соціальне забезпечення) [1].

Проведена оцінка рівня забезпеченості сільських населених пунктів Донецького регіону складовими елементами інфраструктури села з позицій наявності та визначення об'єктів сільської інфраструктури показала, що в області зберігається звужений підхід до розвитку села, за якого головна увага приділяється аграрному виробництву, а не розвитку альтернативних йому сфер зайнятості населення. Також спостерігається обмежений доступ сільського населення до ринків продукції, фінансових ресурсів, що зумовлено, насамперед, низьким рівнем розвитку в сільській місцевості ринкової та інженерної інфраструктури.

Основними джерелами фінансування соціальної розбудови села є: асигнування державного і місцевих бюджетів, позабюджетних та спеціальних фондів, власні нагромадження підприємств, організації і громадян, кредитні ресурси, кошти від приватизації майна, благодійних фондів тощо [2].

Виявлені недоліки політики розвитку сільських територій регіону: в державному бюджеті невиправдано занижені соціальні витрати на сільський сектор; спостерігається відомча роз'єднаність управління сільськими територіями; сільську місцевість як окремих, єдиний об'єкт управління не виділено; у бюджетах низки міністерств відсутній поділ на місто та село, як наслідок – скорочуються програми надання послуг у сільській місцевості, адже витрати на одиницю послуг у селі значно вищі, ніж у місті; не розроблено державних стандартів забезпечення населення соціальними послугами.

У зв'язку з цим, першочерговим кроком у формуванні сучасної державної політики розвитку сільських територій має стати розробка ґрунтовної та адекватної (відповідно до нинішніх умов і викликів) програми розвитку сільських територій та її прийняття на найвищому державному рівні. Ключовими питаннями такої програми повинні бути визначені законодавче закріплення статусу сільських територій (як об'єкта регулювання) та правове визначення економічної бази їх розвитку. В рамках цієї програми необхідно також вирішити питання формування

інституційного середовища розвитку сільських територій, що є важливою передумовою їх збалансованого розвитку, про що свідчить європейська практика.

Сучасна державна політика розвитку сільських територій в Україні потребує також більш активної державної участі у підтримці сільського господарства, на основі зниження податкового тиску на суб'єктів цієї діяльності, створення дієвої системи кредитування та страхування їхньої діяльності тощо. Така практика сприятиме як формуванню продовольчої безпеки країни так і запобігатиме загрозі надлишкової міграції сільського населення в міста і за кордон.

Впроваджуючи європейську практику місцевого самоврядування місцева громада повинна мати в своєму розпорядженні всі наявні на її території землі. В такому випадку громаду слід наділити максимальним об'ємом повноважень та функцій, що дозволить їй вирішувати більшість проблемних питань території. Проведення адміністративно-територіальної реформ торкається бюджетної та податкової реформ. Прийняті минулого року нові кодекси не вирішили питань наділення місцевих громад достатніми фінансовими ресурсами для вирішення поточних проблем, децентралізації міжбюджетних відносин, введення ефективних місцевих податків (податок на нерухомість) тощо.

З цією метою виділення державних коштів має спрямовуватись не на пряму бюджетну підтримку діючих агроформувань, а на розвиток соціальної та інституційної інфраструктури села, навіть, якщо віддачу від цього можна очікувати лише у дуже довгостроковій перспективі. Насамперед, це стосується фінансування освіти на селі, включаючи реалізацію програм підвищення кваліфікації учителів, комп'ютеризації шкіл та забезпечення їх необхідними транспортними засобами, покращення медичного обслуговування мешканців сільських територій, розвиток мережі сільських бібліотек тощо.

Окрему увагу слід приділяти розвитку несільськогосподарських видів економічної діяльності у сільській місцевості. Для цього необхідно започаткувати реалізацію ефективних регіональних та місцевих стратегій і програм розвитку несільського-сподарських видів економічної діяльності на основі наявного ресурсного потенціалу та існуючих потреб у продукції та послугах конкретних сільських територій, впровадити пільгове оподаткування для новостворених підприємств на сільських територіях у разі інноваційного характеру їх виробничої діяльності, надання соціально-необхідних послуг або здійснення інфраструктурного забезпечення цих територій.

Одним із шляхів розбудови соціальної інфраструктури села є створення регіонального фонду розвитку соціальної інфраструктури села на базі сільської ради. Метою фонду є акумуляція коштів юридичних та фізичних осіб, державного та місцевого бюджетів для наступного їх перерозподілу на різні види соціальних витрат (фінансування соціальної інфраструктури, благоустрій населених пунктів, вулиць). Основними функціями є вивчення стану розвитку об'єктів соціальної інфраструктури села, взаємодія з державними органами управління з питань організації та фінансової діяльності, взаємодія з підприємствами всіх форм власності з питань розвитку та утримання об'єктів соціальної інфраструктури, а також аналіз їх діяльності, контроль за дотриманням законодавства, надання інформаційних та консультаційних послуг.

Висновки. У статті викладено теоретичне узагальнення і запропоноване вирішення наукової проблеми, що полягає у дослідженні та розробці науково-методичних і практичних рекомендацій активного формування і ефективного функціонування інфраструктури села. Результати досліджень дають підстави для наступних висновків:

1. Визначаючи економічну сутність соціальної інфраструктури села доцільно застосовувати запропоноване за результатами досліджень уточнене визначення “соціальної інфраструктури села”.

2. Дослідження свідчать, що для сільської місцевості досліджуваного регіону властива неповна структурованість мережі об'єктів соціально-культурного призначення, що є результатом сучасного розвитку освітянських, медичних і культурних закладів, для яких характерне погіршення фінансового стану, моральний та фізичний знос матеріально-технічної бази.

3. Встановлено, що основними складовими фінансового механізму формування інфраструктури сільських населених пунктів є бюджетне фінансування з використанням економічних стимулів і правового регулювання, використання приватного фінансування господарюючих суб'єктів в сільській місцевості, грантів місцевої адміністрації, спеціальних форм оподаткування, а також державних гарантованих кредитів, місцевих позичок.

4. Створення регіонального фонду розвитку соціальної інфраструктури на базі сільських рад дозволить на сучасному етапі забезпечити адресність фінансових витрат, зберегти наявні об'єкти соціальної інфраструктури та розширити їх мережу.

Список використаної літератури

1. Белова М. А. Управління виробничою інфраструктурою / За ред. М. А. Белова. – К.: Укртиппроєкт, 1997. – с. 24
2. Вітвіцький В. В. Сільське населення та використання трудового потенціалу села. / В. В. Вітвіцький, З. М. Метельська // Україна: аспекти праці. – 2007. – №3. – С. 32.

ШАШМАН А. М. СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФРАСТРУКТУРЫ СЕЛЬСКИХ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ ДОНЕЦКОГО РЕГИОНА

Проведен анализ социально-экономического механизма формирования инфраструктуры сельских населенных пунктов Донецкого региона.

Осуществлено дальнейшее развитие теоретических, методологических и практических положений проблемы эффективного формирования и развития инфраструктуры села.

Ключевые слова: инфраструктура села, социальная инфраструктура, сельские населенные пункты, экономический анализ.

SHASHMAN A. M. SOCIO-ECONOMIC MECHANISM OF INFRASTRUCTURE SUBURBAN SETTLEMENTS OF DONETSK REGION

The analysis of the socio-economic mechanism of formation of the infrastructure of rural areas of Donetsk region. Done further development of theoretical, methodological and practical issues regulations effective formation and development of rural infrastructure.

Keywords: rural infrastructure, social infrastructure, rural settlements, economic analysis.